

Kwaliteitsverbetering van het (voortgezet) speciaal onderwijs

Wetsvoorstel

Het Wetsvoorstel kwaliteit (v)so zal volgens de laatste berichten van het Ministerie van OCW vanaf 2012 gaan gelden voor het so en een jaar later voor het vso.

Wat gaat er precies veranderen?

Deze brochure is geschreven om de speciale scholen te helpen door een duidelijk overzicht te bieden van wat er nu voor deze scholen zal gaan veranderen.

In deze brochure vindt u daarom een overzicht van de thema's uit het wetsvoorstel, waarbij in de linkerkolom aangegeven wordt hoe de huidige wetgeving is, en in de rechterkolom weergegeven wordt hoe de toekomstige wetgeving eruit zal gaan zien.

Wat kan er, vooruitlopend op de nieuwe wetgeving, nu al?

Op de achterkant van de brochure vindt u informatie over wat u nu al, vooruitlopend op de invoering van de nieuwe wetgeving, binnen uw organisatie kunt doen.

Verschillende mogelijkheden worden aangegeven om, ook zonder een wettelijke grondslag, waar mogelijk de kwaliteit van het onderwijs binnen uw organisatie te verbeteren. De nieuwe kerndoelen komen nog dit jaar beschikbaar en begin 2011 verschijnt het modelgetuigschrift. Deze documenten kunt u als handreiking gebruiken.

De tekst van deze flyer is tot stand gekomen met medewerking van CPS Onderwijsontwikkeling en advies

Nu al beginnen met de komende Kwaliteitswet?

Een aantal zaken in het wetsvoorstel is nu al mogelijk zonder wettelijke grondslag en op veel scholen ook reeds praktijk. Er zijn ook onderwerpen die pas ná wetswijziging van kracht kunnen worden (bijvoorbeeld clusteroverstijgende verbrede toelating). Het wetsvoorstel bevat ook nieuwe onderwerpen waarmee scholen nu alvast kunnen beginnen en niet hoeven te wachten op wetswijziging. Hieronder worden alvast wat mogelijkheden geschetst.

Ontwikkelingsperspectief

Het handelingsplan heeft betrekking op te bereiken doelen binnen 1 schooljaar. Scholen kunnen hiernaast beginnen met het schetsen van een lange termijn doel voor de leerling: het te verwachten uitstroomniveau op langere termijn. Het handelingsplan wordt daardoor meer ingekaderd en passend gemaakt voor de lange termijn doelstelling. Dit jaar verschijnt een model ontwikkelingsperspectief.

Scholen kunnen hierop inspelen door op vrijwillige basis na de inschrijving (straks binnen 6 weken na inschrijving verplicht) een ontwikkelingsperspectief te schetsen voor de ouders.

De commissie van begeleiding heeft hierbij een belangrijke taak.

Uitstroomprofielen

In het voortgezet speciaal onderwijs wordt al gewerkt met verschillende uitstroomniveaus; de nieuwe wet maakt dit expliciet en opent de nieuwe mogelijkheid voor vso-scholen om ook zelf te examineren. Scholen kunnen alvast hun onderwijs richten op de drie profielen: examengericht, arbeidsgericht, dagbesteding.

De kerndoelen zijn medio najaar 2010 beschikbaar.

Beleid ontwikkelen diploma-onderwijs

De vso-school kan de komende periode benutten om beleid te ontwikkelen ten aanzien van de vraag hoe het profiel vervolgonderwijs vorm te geven: of het verder uitbouwen van de samenwerking met het voortgezet onderwijs of het eventueel zelf neerzetten van een diplomalijn in het kader van een toekomstige aanvraag als zgn. aangewezen school.

In het laatste geval zal beoordeeld moeten worden welke schoolsoort men wil aanbieden (waarbij alle profielen binnen de schoolsoort aangeboden moeten worden), welke voordelen dit heeft voor leerlingen, welk (personele) investeringen hiervoor nodig zijn en wat het (maatschappelijk) rendement hiervan is.

Voor aangewezen scholen is samenwerking met andere vso-scholen of vo-scholen niet mogelijk (school moet zelf volledig programma kunnen bieden).

De noodzaak om tijdig beleid te ontwikkelen geldt ook voor het eventueel uitbouwen van de samenwerking met de ROC's (certificaten niveau 1 en 2, assistentopleiding in het vso) en het VAVO (vo-diploma via volwassenenonderwijs voor leerlingen vanaf 16 jaar).

Tijdig beleid ontwikkelen is nodig omdat het wetsvoorstel ervan uitgaat dat een vso-school die het meeste geschikte aanbod voor een leer-

ling niet kan 'leveren' dit kan beargumenteren en ook een passend alternatief heeft. De vso-school heeft een onderzoeksplicht en moet 'in redelijkheid' kunnen aantonen dat het de gewenste schoolsoort niet kan aanbieden (bijvoorbeeld havo). Bovendien is een aanwijzing om zelf te kunnen examineren aan strikte voorwaarden gebonden.

Arbeidsmarktgericht

Leerlingen in dit profiel hebben straks een verplichte stage. Het wetsvoorstel is een stimulans om de huidige stagemogelijkheden voor deze leerlingen verder uit te breiden (al vanaf 14 jaar) en de samenwerking met het bedrijfsleven te intensiveren.

In het arbeidsmarktgerichte profiel krijgt de samenwerking met het bedrijfsleven meer accent. Het gaat niet alleen om het vinden van een baan, maar ook om het houden van een baan. Vooruitlopend op de wettelijke nazorgplicht kan de vso-school al afspraken maken met de werkgever over begeleiding vanuit school nadat de leerling een baan heeft gevonden. Hierbij kan ook het UWV worden betrokken (jobcoach).

Het overgangsdokument (met een overzicht van vaardigheden, mogelijkheden en beperkingen van de leerling) kan meteen worden ingevoerd waardoor de werkgever beter weet welke begeleiding nodig is. Een model getuigschrift zal naar verwachting begin 2011 beschikbaar zijn.

Overgang so naar vso

Het wetsvoorstel markeert nadrukkelijk de overgang van so naar vso of vo als een belangrijk keuzemoment op basis van ontwikkelingsperspectief, onderwijskundig rapport en passend uitstroomprofiel ('wat is voor deze leerling het meest passende vervolgonderwijs').

Leerlingen kunnen in het wetsvoorstel tot maximaal 14 jaar in het so blijven. Scholen kunnen nu al de overgang van so naar vso minder 'automatisch' maken door dit moment te zien als een keuzeproces in overleg met ouders. De keuze voor een profiel kan worden onderbouwd met een ontwikkelingsperspectief (gebaseerd op resultaten in het leerlingvolgsysteem, testen, evt. een assessment). Door de wensen en mogelijkheden van individuele leerlingen meer centraal te stellen wordt de vso-school uitgedaagd om bijvoorbeeld de samenwerking met het voortgezet onderwijs verder uit te breiden (uitbreiding beschikbaar onderwijsprogramma).

'OCW, vak- sector- en ouderorganisaties werken samen om van de invoering van de wetgeving kwaliteit (vso) een succes te maken'

WETSVOORSTEL KWALITEIT (V)SO

Thema Opbrengstgerichtheid: invoering ontwikkelings-perspectief

WAS	WORDT
<p>Handelingsplan</p> <p>Elk schooljaar stelt de school, in overeenstemming met ouders, een handelingsplan op dat jaarlijks geëvalueerd wordt. Ook is er een rapportageplicht over de vorderingen van de leerling.</p>	<p>Ontwikkelingsperspectief</p> <p>Het handelingsplan komt te vervallen. In plaats daarvan wordt door het bevoegd gezag een ontwikkelingsperspectief opgesteld na advies van de commissie voor begeleiding en na overleg met ouders/leerling. Het ontwikkelingsperspectief wordt tenminste éénmaal per jaar met ouders/leerling geëvalueerd. Het ontwikkelingsperspectief geeft een inschatting van ontwikkelingsmogelijkheden door instroomniveau en verwacht uitstroomniveau met elkaar te verbinden.</p>
<p>Voortgangsrapportage</p> <p>School rapporteert over de vorderingen van de Leerlingen aan de ouders/verzorgers.</p>	<p>Voortgangsregistratie</p> <p>Een voortgangsregistratie (leerlingvolgsysteem) is daarbij verplicht.</p>

Thema Doorstroomleeftijd, verblijfsduur en onderwijstijd

WAS	WORDT
<p>Maximum leeftijd</p> <p>De leeftijd waarop de leerling het speciaal onderwijs én het voortgezet speciaal onderwijs moet verlaten is (behoudens verlenging) 20 jaar.</p>	<p>Doorstroomleeftijd</p> <p>De leeftijd waarop de leerling het speciaal onderwijs moet verlaten is 14 jaar. Daarna dient de leerling bij een v.so.-school of een v.o.-school te worden ingeschreven. Het ontwikkelingsperspectief van de leerling bepaalt in welk uitstroomprofiel de leerling wordt geplaatst. De verblijfsduur in het vso blijft ongewijzigd.</p>
	<p>Onderwijstijd s.o. en onderwijsaanbod v.s.o.: onderwijstijd, inhoud en afsluiting noodzakelijk onderwijs</p> <p>De onderwijstijd blijft ongewijzigd. Voor leerlingen met het profiel vervolgonderwijs omvat het examenjaar 700 uur, gelijk aan het reguliere voortgezet onderwijs.</p> <p>De Engelse taal wordt een verplicht onderdeel in het s.o. en in het v.s.o voor de uitstroomprofielen vervolgonderwijs en arbeidsmarktgericht. Veel bepalingen van de Wet op het Voortgezet Onderwijs worden van toepassing verklaard op het uitstroomprofiel vervolgonderwijs. Zo gelden de regels voor verwijdering in het vo voortaan ook in het vso; geen verwijdering zonder dat de leerling bij een andere school is ingeschreven.</p>

Thema Uitstroomprofielen, diploma en nazorg

WAS	WORDT
<p>Inhoud v.s.o.</p> <p>De wet bepaalt welke vakken het onderwijs in elk geval omvat en dat een stage daarvan deel uit kan maken.</p> <p>In het Onderwijskundig besluit WEC worden o.a. stage(plan) en symbiose(-overeenkomst) verder uitgewerkt.</p> <p>Elke leerling die de school verlaat ontvangt een onderwijskundig rapport.</p>	<p>Onderwijsaanbod v.s.o.</p> <p>Alle voortgezet speciaal onderwijs-leerlingen worden geplaatst in één van de volgende uitstroomprofielen:</p> <ul style="list-style-type: none">• vervolgonderwijs,• arbeidsmarktgericht of• dagbesteding. <p>Op grond van het ontwikkelingsperspectief (vastgesteld door de school waar de leerling vandaan komt) en in overleg met ouders en leerling beslist het bevoegd gezag over de toelating tot een uitstroomprofiel.</p> <p>De school kan een leerling niet weigeren enkel op grond van het feit dat de school het uitstroomprofiel niet biedt. De school dient aantoonbaar alle mogelijkheden voor het aanbieden van het profiel na te gaan al dan niet binnen de eigen school (eventueel in samenwerking met een andere vso-school) of in symbiose met het regulier onderwijs.</p> <p>Voor alle uitstroomprofielen worden kerndoelen en doelen op het terrein van sociale competenties, persoonlijkheidsvorming, voorbereiding op de maatschappij en algemeen vormende doelen gesteld. Voor het uitstroomprofiel vervolgonderwijs gelden de kerndoelen onderbouw vo. Voor het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht volgen nieuw te ontwikkelen kerndoelen gebaseerd op de systematiek eindtermen/kwalificatiedossier van het mbo. Bovendien gelden voor de profielen vervolgonderwijs en arbeidsmarktgericht de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen.</p> <p>Ook maken stages verplicht deel uit van de onderwijsprogramma's van uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht. Voor het uitstroomprofiel dagbesteding blijven de kerndoelen zml/mg van 1 augustus 2009 gelden.</p>
<p>Vo-diploma</p> <p>Vo-diploma mogelijk via symbiose (samenwerking met reguliere vo-school) of staatsexamen.</p>	<p>Vo-diploma</p> <p>School maakt keuze hoe leerling met uitstroomprofiel vervolgonderwijs in staat is om vo-diploma (vmbo,havo,vwo) te halen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. via eigen diplomering, examinering als aangewezen vso-school (niet in symbiose met een andere vso-school) of2. via: symbiose of staatsexamen. <p>Nieuw is dat vso-school aan OCW kan verzoeken om als aangewezen school vo-diplomering in één of meer schoolsoorten te verzorgen.</p> <p>De school kan ook symbiose aangaan met het vavo (vanaf 16 jaar).</p> <p>Zie ook het routeschema vervolgonderwijs op de achterzijde van deze brochure.</p> <p>Vso-getuigschrift</p> <p>Leerlingen in profiel arbeidsmarktgericht/dagbesteding ontvangen een vso-getuigschrift (met mogelijke certificaten voor bepaalde bedrijfstak, naar analogie van het praktijkonderwijs) met een overgangsdokument, waaruit onder meer de ondersteuningsbehoefte blijkt voor de arbeidsmarkt/dagbesteding.</p> <p>Tot twee jaar na het verlaten van de school biedt de school een zekere nazorg in de vorm van advies aan de ex-leerling (of zijn ouders).</p>
<p>Verbrede toelating school</p> <p>Verbrede toelating tot een school is mogelijk als daarover overeenstemming is bereikt met de bevoegde gezagsorganen die deelnemen aan het regionale expertisecentrum, alle aangrenzende regionale expertisecentra van hetzelfde cluster. Het regionaal expertisecentrum regelt de verbrede toelating via het spreidingsplan.</p>	<p>Clusteroverstijgende toelating school</p> <p>Clusteroverstijgende toelating tot een school is mogelijk als het bevoegd gezag daarover binnen het regionaal expertisecentrum overeenstemming heeft bereikt via het spreidingsplan. Het betreft dan leerlingen die toelaatbaar zijn verklaard tot een onderwijssoort van een ander cluster. De bevoegde gezagsorganen van het regionaal expertisecentrum van het andere cluster samenvallend of grenzend aan het regionaal expertisecentrum moeten hiermee instemmen.</p>

Thema Bekwaamheidseisen leraren voortgezet speciaal onderwijs

WAS

Bepalingen omtrent personeel

Voor het (voorgezet) speciaal onderwijs gelden dezelfde bekwaamheidseisen als de eisen die gelden in het primair onderwijs (pabo-bevoegdheid). Ook kunnen vakleerkrachten (met een 1^e- of 2^e-graads-bevoegdheid) worden aangesteld.

Zij-instromers

Leraren benoemd als zij-instromer moeten over een getuigschrift op minimaal HBO-niveau beschikken (of over EG-erkende beroeps-kwalificatie).

WORDT

Bepalingen omtrent personeel uitstroomprofiel vervolgonderwijs

Vso-scholen die zelf gaan examineren en diplomeren (zogenaamde aangewezen scholen) binnen het profiel vervolgonderwijs dienen voor alle vo-vakken leraren te hebben met een relevante lerarenopleiding conform de Wet voortgezet onderwijs. Vso-scholen die gebruik blijven maken van symbiose met regulier onderwijs kunnen volstaan met leraren met een pabo-bevoegdheid. Als een vso-school een assistentopleiding (mbo-1) aanbiedt, dan moeten voor dat onderwijs wel leraren met een vo-bevoegdheid worden aangesteld, ongeacht of het om een aangewezen vso-school gaat of een vso-school die gebruik blijft maken van symbiose met regulier onderwijs.

Zij-instromers

Nieuw wordt ingevoegd een onderdeel dat, net als de Wet op het Voorgezet Onderwijs, de praktijkcomponent voor het uitstroomprofiel vervolgonderwijs ook kan worden verzorgd door leraren die ervaren en gekwalificeerde vaklieden zijn. Zij dienen te beschikken over een mid-denker-, specialisten- of vakopleiding (geldt voor installatietechniek, electrotechniek, metaaltechniek, voertuigtechniek, bouwtechniek en consumptief) en kunnen daarmee een zij-instroomtraject ingaan.

Thema Toezicht en verantwoording

WAS

Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005

Op basis van dit toezichtkader vindt normering plaats op basis van:

- kwaliteit leerlingenzorg
- handelingsplannen en
- procesindicatoren.

Er vindt geen beoordeling van de opbrengsten plaats.

WORDT

Toezichtkader speciaal onderwijs (2012) en voortgezet speciaal onderwijs (2013)

Het nieuwe toezichtkader treedt tegelijkertijd met het wetsvoorstel in werking.

Uitgangspunten van het nieuwe toezicht zijn:

- risicogestuurd toezicht in plaats van cyclisch
- resultaten eerst, vervolgens het proces
- intensiteit toezicht in relatie met kwaliteit
- bestuur als aanspreekpunt
- handhaving en rekenschap.

Dit vertaalt zich naar: ontwikkelingsperspectief, opbrengsten (examenresultaten, in-, door- en uitstroomgegevens), risicoprofiel en signalen (o.m. klachten berichtgeving in media) en jaarstukken (schoolgids, financiële stukken, interne verantwoording).

De vraag staat centraal of de school ontwikkelingsperspectieven heeft vastgesteld en zich kan verantwoorden over het eindresultaat in termen van de uitstroombestemming van de leerlingen. Ook zal de inspectie een oordeel vormen over de mate waarin het bevoegd gezag zich heeft ingespannen om het best passende onderwijs te bieden (al dan niet binnen de eigen school). Apart aandachtspunt is het realiseren van de onderwijstijd, inclusief uren besteed aan leergebied-overstijgende leerdoelen en stages.

De bekwaamheid van docenten wordt opgenomen in een meerjarig themaonderzoek naar de kwaliteit van de leraar.

Routeschema Uitstroomprofiel Vervolgonderwijs

START

Kiezen de ouders/verzorgers er voor om de leerling met een rugzak in te schrijven op een reguliere school voor voortgezet onderwijs? (optie bestaat al, wordt niet in dit wetsvoorstel geregeld)

JA

1

Onderwijsprogramma

- regulier vo met rugzak

Examinering en diplomering

- door reguliere vo-school

Optie 1: assistentopleiding in het vso:

- is de leerling naar het oordeel van het bevoegd gezag erbij gebaat dat hij/zij een assistentopleiding volgt in plaats van het afronden van de basisberoepsgerichte leerweg, en
- sluit het aanbod aan beroepsgerichte programma's van de basisberoepsgerichte leerweg dat de vso-school aanbiedt aan bij de assistentopleiding van de mbo-instelling, en
- heeft de leerling minimaal 2 jaar onderbouw vbo gedaan, en
- heeft de vso-school waar de leerling is ingeschreven een samenwerkingsovereenkomst met een mbo-instelling?

JA

4

Onderwijsprogramma

- assistentopleiding (mbo-1) op de vso-school, waarbij de leerling ingeschreven blijft op de vso-school

Examinering en diplomering

- mbo-instelling neemt het examen van de assistentopleiding af en reikt het diploma uit

is de vso-school waar de leerling is ingeschreven aangewezen om zelf vo-examens te verzorgen en te diplomeren? (art. 14a, 1e lid onder b)

JA

2

Onderwijsprogramma

- volledig onderwijsprogramma op de eigen vso-school

Examinering en diplomering

- door eigen vso-school

4

Onderwijsprogramma

- assistentopleiding (mbo-1) op de vso-school, waarbij de leerling ingeschreven blijft op de vso-school

Examinering en diplomering

- mbo-instelling neemt het examen van de assistentopleiding af en reikt het diploma uit

NEE

biedt de vso-school waar de leerling is ingeschreven als niet-aangewezen school het uitstroomprofiel vervolgonderwijs aan? (art. 14a, 1e lid onder a)?

JA

3

Examinering en diplomering

- geheel op de eigen vso-school, of
- deels in symbiose met een reguliere vo-

Examinering en diplomering

- inschrijven als extraneus op reguliere vo-school, dus diplomering door vo-school, of
- staatsexamens (alleen mavo/havo/vwo)

Optie 2: symbiose vso-vavo:

- is de leerling naar het oordeel van het bevoegd gezag erbij gebaat dat hij/zij een deel van het onderwijsprogramma volgt op het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo), en
- heeft de vso-school waar de leerling is ingeschreven een samenwerkingsovereenkomst met een vavo-instelling, en
- is de leerling minimaal 16 jaar oud?

JA

1

school voor regulier voortgezet onderwijs met een rugzakje

2

aangewezen vso-school

3

niet-aangewezen vso-school

4

optie 1: assistentopleiding, mogelijk op zowel aangewezen (2) als niet-aangewezen (3) scholen

5

optie 2: vavo, alleen mogelijk op niet-aangewezen (3) scholen

5

Onderwijsprogramma

- vanaf 16 jaar* deels op het vavo
- vanaf 18 jaar* deels op het vavo, mits de leerling ononderbroken in het vso ingeschreven is geweest

(*leeftijdsgrenzen worden niet in dit wetsvoorstel, maar bij anvb geregeld)

Examinering en diplomering

- door het vavo, met mogelijkheid van sprokelen
- staatsexamens of extraneus-inschrijving zijn ook mogelijk

Uitgangspunten:

- de leerling heeft een indicatie voor voortgezet speciaal onderwijs of rugzakfinanciering
- er is sprake van perspectief op een diploma of een certificaat